

به نام خدا

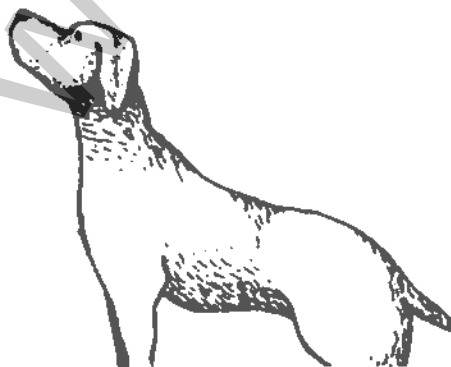
داستان‌های دکتر دولیتل (۱)

دوستان

**THE STORY OF
DOCTOR DOLITTLE**

نوشته‌ی هیو لافتینگ

ترجمه‌ی محمد قصاب

لافتینگ، هیو، ۱۸۸۶ - ۱۹۲۷ م
دوستان / نوشته‌ی هیولا فتینگ؛ ترجمه‌ی محمد قصاص؛ ویراستار اکبر میر جعفری؛
فرهنگ عمرانی ... -
تهران: محراب قلم، ۱۳۸۵
۱۵۲ ص.

ISBN 964-323-360-X

فهرست‌ویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

THE STORY OF DOCTOR DOLITTLE

عنوان اصلی:

۱. داستان‌های کودکان انگلیسی - قرن ۲۰ م. الف. قصاص، محمد. ۱۳۲۲ - مترجم.

ب. میر جعفری، اکبر. ویراستار. ج. عمرانی، فرهنگ، ۱۳۲۲ - ویراستار.

(ج) ۸۱۲۳۹۱۴

PZ/JV۵۷۲

۱۳۸۵

۴۷۶۷۹ - ۸۴ م

کتابخانه ملی ایران

دوستان

نویسنده: هیولا فتینگ

مترجم: محمد قصاص

ویراستار ادبی: سید اکبر میر جعفری، فرهنگ عمرانی

مدیر امور هنری: بهزاد غریب‌پور

طراح جلد: ریتون گرافیک

حروفچین و صفحه‌آراء: مریم حافظیه

نویت چاپ: اول

تیراژ: ۲۲۰۰ نسخه

لینتوگرافی: متین

چاپ: نگارش

WWW.mehrab-se-Ghalam.com

www.gem.ir

قیمت: ۱۲۰۰ تومان

کلیه‌ی حقوق محفوظ است.

ISBN: 964-323-360-X

شابک: ۹۶۴-۳۲۳-۳۶۰-X

تهران: خیابان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، خیابان شهدای ژاندارمری، پلاک ۲۱۶
تلفن: ۸۰-۶۶۴۹۰۸۷۹-۶۶۴۱۸۱۹۰-۶۶۴۶۵۲۰۱ نمابر: ۶۶۴۶۵۲۰۱ صندوق پستی: ۱۳۱۴۵-۵۶۸

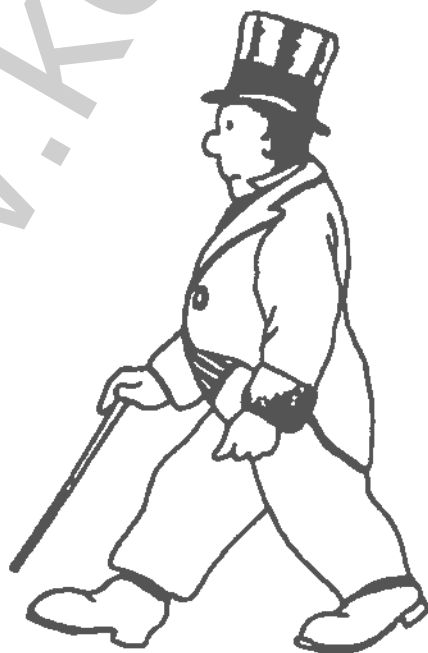

فهرست

مقدمه	۵
فصل ۱ پادلبای	۱۱
فصل ۲ زبان حیوانی	۱۵
فصل ۳ باز هم مشکلات پولی زبان حیوانی	۲۵
فصل ۴ پیامی از آفریقا	۳۳
فصل ۵ سفر بزرگ	۴۱
فصل ۶ پولینزی و شاه	۴۹
فصل ۷ پل میمون ها	۵۵
فصل ۸ رهبر شیران	۶۵
فصل ۹ شورای میمون ها	۷۳
فصل ۱۰ نایاب ترین حیوان	۷۷
فصل ۱۱ شاهزاده سیاهپوست	۸۵
فصل ۱۲ دارو و جادو	۹۱
فصل ۱۳ بادبان های قرمز و بال های آبی	۹۹
فصل ۱۴ اختطار موش ها	۱۰۵
فصل ۱۵ اژدهای بربری	۱۱۱
فصل ۱۶ توتوی شنونده	۱۱۷

فصل ۱۷ شایعه ها در اقیانوس	۱۲۱
فصل ۱۸ بوها	۱۲۷
فصل ۱۹ صخره	۱۳۵
فصل ۲۰ شهر مرد ماهیگیر	۱۴۳
فصل ۲۱ بار دیگر در خانه	۱۴۹

این داستان را تقدیم می‌کنم به بچه‌های همه‌ی سال‌ها و به آن‌ها که کودکی را در قلب خود حفظ کرده‌اند.

بعضی از ما - که اکنون به میان‌سال‌ی نزدیک می‌شویم - درمی‌یابیم دست‌کم در یک مورد افسوس و حسرت گذشته را می‌خوریم و آن حسرت این است که نسبت به سی سال گذشته تعداد کمتری کتاب برای کودکان نوشته می‌شود. نوشتن برای کودکان، مانند شغل روان‌شناسی جدید و نوشتن در باره‌ی آن، امروزه رواج بسیار یافته است؛ گویی کودکان فرصت‌هایی کوچک‌اند یا به گونه‌ای علمی سراز تخم بیرون آورده‌اند و نیازمند تجزیه و تحلیل‌اند. همه‌ی کسانی که در این زمینه تلاش مختصری کرده‌اند، می‌دانند که «نوشتن برای کودکان» بسیار سخت‌تر از «نوشتن در باره‌ی کودکان» است. من معتقدم کسی از عهده‌ی این کار بر می‌آید که نازک طبع باشد و نگرش کودکانه‌ای داشته باشد؛ مانند نویسندگان کتاب‌هایی چون «دوک کوچک»، «کبوتر در لانه‌ی عقاب» و همچنین «یک اتو در ازاء پول خرد» و «داستان یک زندگی کوتاه»، و از همه مهم‌تر، نویسنده‌ی «آلیس در سرزمین عجایب». بزرگسالان گمان می‌کنند با بهره‌گیری از زبان کودکان و حرف زدن در سطح زبان می‌توانند نویسنده‌ی کودکان شوند؛ در حالی که این اشتباه بزرگی است. تخیل نویسنده باید تخیلی کودکانه اما با ثبات و منطقی باشد. برای مثال، ملکه‌ی سفید در «آلیس در سرزمین عجایب» باید به گونه‌ای باشد که کودک آن را باور کند، اما در تمام ماجراهای هیجان‌انگیز، یکسان و با ثبات باشد. خرگوش سفیدی که هنگام حرکت عجولانه، دستکش‌های سفیدش را به دستانش

می کشد نیز به طور کامل تصویری کودکانه است؛ اما خرگوش سفید در قالب راهنما و معرف ماجراهای آلیس، به بینش بالغ و رشد یافته تعلق دارد. نابغه ها نادر و اندک اند. بدون آنکه بخواهم بی دلیل زمان های گذشته را تمجید و تحسین کنم، می توان بدون تردید و تأمل گفت که پس از خانم یونگ، خانم اوینگ، خانم گتی و لوئیس کارول هیچ نابغه ای ظهور نکرد، تا به هیولا فتینگ رسیدیم. شش ماه پیش را به خاطر می آورم که با شادی نخستین کتاب «دولیتل» را از کتابفروشی همپشایر در دانشکده ی اسمیت در نورت همپتون خریدم. فقط مشاهده ی یک تصویر از آثار آقای لافتینگ برایم کافی بود. زمانی که کتاب را برای نخستین بار باز کردم، اولین تصویری که دیدم، نقاشی میمون هایی بود که با دستانشان روی پرتگاه زنجیر و پل درست کرده بودند. سپس با دقت بیشتری نگاه کردم و دیدم که بامبو برای خود افسانه می خواند و باز نگاه کردم و تصویر خانه ی دکتر دولیتل را دیدم.

اما تصاویر برای قضاوت کافی نیستند؛ زیرا اغلب نویسندگان نقاشی شان خوب نیست. بنابراین اگر نبوغ آقای لافتینگ در تصاویر مشاهده شود، طبیعی است که گمان کنیم متن نیز باید حاوی مطالب با ارزشی باشد، و همین طور هم هست. شما نمی توانید نخستین بند کتاب را که با جمله ی «یکی بود، یکی نبود» آغاز می شود، بخوانید و نفهمید که آقای لافتینگ هم به داستانش اعتقاد و باور دارد و هم از شما انتظار دارد که باور داشته باشید. این نخستین اصل اساسی برای هر قصه گو و داستان سراسر است. سپس در حالی که به خواندن ادامه می دهید، متوجه می شوید که او نسبت به جزئیات دیدی درست دارد. مقاومت ذهن

پرسشگر کودک با جمله‌ی زیبا و جالب صفحه‌ی دوم در هم می‌شکند:
 «او علاوه بر ماهی‌های طلایی در حوض انتهای باغ، چند خرگوش
 در انباری و تعدادی موش سفید در پیانوی خود داشت و همچنین یک
 سنجاب در کمد ملافه‌ها، و یک خارپشت در زیر زمین.»

زمانی که کتاب را بیشتر مطالعه می‌کنید، متوجه می‌شوید که دکتر
 فقط شخصیتی ساده نیست که بتوان ماجراهای متعدد و هیجان‌انگیز را
 به او نسبت داد، بلکه شخصیتی ریشه‌دار و با نشاط و سرزنده است. او
 مردی مهربان و دست و دل باز است و همه‌ی کسانی که داستان
 نوشته‌اند، می‌دانند که ساختن شخصیت مهربان و دست و دل باز و
 جذاب بسیار سخت‌تر از خلق شخصیت‌های نامهربان و شرور است؛
 اما دولیتل جالب و جذاب است. نه این که فقط جالب و جذاب باشد،
 بلکه داناست و از چگونگی و دلیل موجودیت خود آگاه است. خواننده
 هر چقدر کم سن و جوان باشد با او آشنا می‌شود و به زودی احساس
 می‌کند که اگر دچار دردسر شود، آن هم نه فقط دردسر پزشکی،
 می‌تواند به سراغ دولیتل برود و از او مشورت بخواهد. به نظر می‌رسد
 که دولیتل دستش را از صفحه‌ی کتاب بیرون می‌آورد و دست خواننده
 را می‌گیرد و می‌فشارد و من می‌توانم او را ببینم که در طول قرن‌ها
 حرکت خواهد کرد، در حالی که هزاران کودک او را دنبال می‌کنند. اما
 نه تنها او دوست داشتنی و سرزنده و باور کردنی است، بلکه نویسنده
 و خالق او توانسته است بقیه‌ی شخصیت‌ها را با همان حیات و
 سرزندگی در کتاب خلق کند.

باید توجه داشت که حیات بخشیدن به حیوانات و این که مانند

انسان‌ها حرف بزنند و رفتار کنند، کاری بسیار سخت و دشوار است. لوئیس کارول به خوبی بر این مشکلات غلبه کرد؛ اما گمان نمی‌کنم پس از او تا ظهور هیو لافتینگ کسی توانسته باشد به خوبی بر این کار مسلط شود. حتی شاهکاری مانند «باد در بیدها» ما را به طور کامل متقاعد نمی‌کند. اما دوستان جان دولیتل متقاعد کننده و باور کردنی‌اند؛ زیرا خالق آن‌ها هرگز آن‌ها را وادار نمی‌دارد که از قالب شخصیت‌های خود دور شوند. برای مثال، پولینزیا از ابتدا تا انتها بسیار طبیعی است. او به دکتر علاقه مند است؛ اما درست مانند یک پرنده به دکتر علاقه نشان می‌دهد و همواره پس از پایان کارش با دوستش به جایی که دوست دارد، می‌رود. وقتی آقای لافتینگ حیواناتی تخیلی خلق می‌کند، آن‌ها باور کردنی و ممکن از کار در می‌آیند. کسانی که این کتاب را خوانده‌اند، غیر ممکن است وجود پوشمی پولیو را باور نکنند؛ هر چند که تا او آخر کتاب هیچ تصویری از آن حیوان وجود ندارد.

در واقع، این کتاب حاصل نبوغ است و درست مانند همه‌ی شاهکارها بسیار سخت است که بتوان تمام عوامل و عناصری را که در ساخت آن نقش داشته‌اند، تحلیل و نقد کرد. در این اثر، شعر، تخیل و طنز و اندکی اندوه وجود دارد؛ اما مهم‌تر از همه، تعدادی موجود وجود دارند که همه باید آن‌ها را باور کنند، حتی اگر شما کودکی چهارساله باشید یا مردی نود ساله یا بانکداری پنجاه و پنج ساله و ثروتمند. من نمی‌دانم آقای لافتینگ چگونه این کار را کرده است؛ گمان نمی‌کنم که حتی خودش هم بداند. بفرمایید؛ این هم نخستین اثر کلاسیک کودکان پس از «آلیس در سرزمین عجایب».

«هیو والهل»

زمانی که در دبستان درس می خواندم، کتاب دوستان را خواندم. یادم نیست که مترجم محترم و ناشر آن کتاب چه کسانی بودند اما یادم هست که آن کتاب را طی چند سال بارها و بارها خواندم و هر بار لذت بردم. خاطرات آن لذت همواره در ذهنم ماند تا آن که در یکی از سفرهایم در خارج کتاب های دکتر دولیتل را در کتاب فروشی ای دیدم. فوراً آن ها را خریدم و با عشق و علاقه هر روز یکی از آن ها را خواندم.

بار دیگر همچون دوران کودکی از داستان های دکتر دولیتل لذت بردم. من هر وقت از خواندن کتابی لذت می بردم، دوست دارم آن لذت را با خوانندگان کتاب تقسیم کنم، به همین دلیل آن کتاب را ترجمه می کنم. کارتون های دکتر دولیتل را نیز به یاد دارم. این کارتون ها حاوی نکات اخلاقی خوبی بودند، دکتر دولیتل نیز مردی مؤدب، با اخلاق و متین است که کمک به دیگران را وظیفه ی خود می داند. ترجمه ی کتاب های دکتر دولیتل را با حمایت آقایان فریدونی و همتی و نشر محراب قلم شروع کردم. پیش از ترجمه دوبار هر کتاب را خواندم، سپس هر کتاب را ترجمه کردم و بعد آن را تصحیح کردم. یک بار پس از حروفچینی و یک بار نیز پس از صفحه بندی آن ها را خواندم. گمان می کنید خسته شدم؟ خیر. هر بار که هر کتاب را خواندم، باز هم لذت بردم. اکنون که شما، دوست عزیز، این کتاب را در دست دارید، امیدوارم شما نیز همچون من از خواندن این کتاب لذت ببرید. منتقدان و کارشناسان ادبی ارزش این مجموعه را با آثار کلاسیک دیگر همچون آلیس در سرزمین عجایب، اولیور توئیست، برخی آثار هانس کریستین آندرسن برابر می دانند.

با تشکر- محمد قصاع